

Egy könyvtári folyóirat jubileumára

Húsz esztendő a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás

VÉGH FERENC

Tul gazdagnak nem mondható könyvtári folyóirat-világunkban akkor is fel kellene figyelnünk egy laptárs 20. "születésnapjára", ha szerény könyvtári időszaki kiadványról lenne szó. De az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ gondozásában megjelenő s immár 21. évébe lépő Tudományos és Műszaki Tájékoztatás esetében különösen figyelmet érdemlő az évforduló, hiszen a szerény hiradóból országos igényű, sőt több nyelvű cikkösszefoglalói révén nemzetközi érdeklődésre is számot tartó könyvtári-könyvtárügyi folyóiratról beszélhetünk.

Elődje, az 1954-ben még csak két számmal jelentkező Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, rendkívül rokonszenvesen, szerény igényekkel indult. Azt tekintette feladatának, hogy - idézzük a "Beköszöntő" szövegéből - "... a vállalati műszaki könyvtárosok és az országos Műszaki Könyvtár közötti kapcsolatokat szorosabbra fűzze. E kiadvány célja: szakmai közleményekkel, módszertani cikkekkel hathatós segítséget nyújtani a szakkönyvtárosoknak, ugyanakkor hiradója kíván lenni a műszaki könyvtárosok munkaversenyének is." Ezeknek az igényeknek tökéletesen megfelelt az első számok: az akkori szerkesztők vállalták a feladattal járó, előre látható buktatókat is, s több esetben adtak hangot, megnyilatkozási teret olyan írásoknak is, melyek nem tartoznak a "klasszikus értékű" könyvtári dokumentumok sorába, de elévülhetetlen érdemük, hogy "szólásra birtak" egy olyan könyvtárosi réteget, amelynek eddig semmiféle szakmai vitaforumra nem volt. Így azután az évek során megizmosodott a TMT rendszeresen jelentkező szerzőgárdája, s a belső szakszerzőkön kívül egyre szélesebb körben nyert meg magvas tanulmányok, hasznos beszámoló, izgalmas ujitások írására külső munkatársakat. Országos fórummá vált a lap, nélkülözhetetlen és sajátos színfoltjává könyvtári kiadványainknak, melyet havonta várunk s haszonnal forgatunk.

Ha átnézzük a husz év termését, ha átlapozzuk az egyre színvonalasabb lap régebbi s újabb számait, szembeötlő az a fejlődés, amely jellemzője az eltelt időszaknak s ígéret a jövőre nézve is. 1954-ben csak két szám jelent meg a "Tájékoztató"-ból, 1955-1963 között már kéthavonként találkozhattunk a lappal; 1963-ban vette fel új címét s évenként 10 alkalommal jelentkezett olvasóinál úgy, hogy közben az egyes számok terjedelme is nőtt, tartalma is gazdagodott, szinesedett. 1967-től - immár mai külső formájában - az év minden hónapjában megjelenő TMT végle-

gesen kialakította profilját anélkül, hogy a megmerevedés és a valóságos könyvtári igényektől való elmaradás veszélye fenyegetné.

Pedig ezt a valóságos igényt olyan különböző szintű könyvtári hálózat, mint a vállalati műszaki könyvtáraké, esetében nem volt könnyű dolog megtalálni. Ez rejtette s rejti talán ma is a legtöbb veszélyt a lap szerkesztése szempontjából. A legalsó szint igényeihez való igazodás a provincializálódás veszélyével fenyegetett volna, a legjobb adottságokkal rendelkező hazai könyvtárak tapasztalatainak közzéadása teljesíthetetlen illúziókba ringathatta volna a szerényebb lehetőségek között dolgozó könyvtárosokat, a legkorszerűbb külföldi berendezések és módszerek ismertetése pedig irreális célok kitűzését inspirálhatta volna. A TMT dicséretére szóljon, hogy szerkesztői e veszélyeket mindenkor elkerülték: arról szölkés és arra buzdítottak, amit hazai viszonyaink, könyvtári lehetőségeink, anyagi adottságaink között minden szakkönyvtár elérhetett, elérhet.

A Tudományos és Műszaki Tájékoztatás szerkesztői mindenkor arra törekedtek, s husz év után elmondhatjuk; sikerrel, hogy a lap a címében vállalt kötelezettségeket messzemenően teljesítse. Elsősorban tájékoztatni kívánják olvasóikat, de tul az első számban meghirdetett "hiradó" jellegén, ma már ezt a legmagasabb igényű tudományos színvonalon teszik. A TMT olvasói így nemcsak a szakmai kérdések berkeiben nyernek hasznos és használható információkat (a könyvtári munka minden területéről, de természetesen elsősorban a szakozás, a tájékoztatás, a könyvtári gépesítés, az információátrolás korszerű eljárásairól), hanem egyre inkább részeseivé válnak a nemzetközi könyvtári és könyvtárosi életnek, mint-hogy a TMT a FID, az IATUL és egyéb nemzetközi szervezetek munkájáról is rendszeresen tájékoztatja olvasóit. S feltétlenül megemlítendő az az egyre értékesebb szolgálat, amit a "Figyelő-szolgálat" rovat jelent: az eleinte szerény keretek között mozgó, rövid annotációkat közlő, voltaképpen csak figyelmet felkeltő anyag ma a lap egyik legjelentősebb része lett. A külföldi szaklapok időszertű, esetenként a mi viszonyaink között is megfontolandó tanulságokat rejtő cikkeinek egyre bővebb ismertetése (tömörítvénye) azok számára is hozzáférhetővé teszi a külföldi eredményeket, akik -s remélhetőleg ez a réteg egyre soványabb lesz! - egyetlen idegen nyelven sem olvasnak. Ezen a téren az a nehezen megoldható feladat vár a TMT-re, hogy egyre frissebb legyen; az egyébként is késve érkező külföldi folyóiratok cikkeinek referálása lehetőleg minél kevesebbet veszítsen aktualitásán a fordítás vagy ismertetés elhuzódása miatt.

Mint hajdan volt irodalomtanár nem mehetek el örvendezés nélkül a TMT nyelvvédő (sőt egyes esetekben nyelvújító, nyelvfrissítő, nyelv-magyarító) törekvései mellett sem. Köznapi nyelvünk magyartalanságai állandó témát szolgáltattak nyelvészeti szaklapjainknak. Ezért örvendetes, hogy a műszaki könyvtárosokhoz szóló (tehát a technika és a humánium területéhez egyaránt tartozó) olvasóréteg számára megjelenő kiadvány egyre gyakrabban nyújt tájékoztatást a műszaki-információs-könyvtári szaknyelv magyartalanságait, ezek kijavítását illetően, olykor nem rettenve vissza a vita szellemétől sem (deskriptor-deszkriptor). Vajha az egyes tanulmányok nyelvén is ilyen éberem örködnének a szerkesztők!...

A huszadik évét átlépő TMT "felnőtt korba" ért: feladata és felelőssége is ehhez mérhető. A jubileumok köszöntők tehát azt kívánják a lapnak, azt várják a laptól, hogy a magyar műszaki könyvtárosi élet egyre szélesedő területéről nyújtson az eddigi eredményeken nyugvó, széles sugárban figyelő, de mindenkor a magyar viszonyok ismeretében reálisnak tekinthető információkat. A légvárák építése az elektronikus számítógépek, lyukkártyás információ-visszakeresők, mágneses adatbankok korában is káros lehet, mert akarattalanul is a mindennapi élet reális talaján álló könyvtárosok valóságos (és sokszor égető) problémáinak elődázását segítheti elő a távoli korszerűsítés ködös ígéretével. A nagykoru TMT legyen a jövőben is vállalt feladatának megfelelően tudományos, műszaki és tájékoztató; használható iránytű és gyakorlati munkaeszköz a különböző szintű műszaki könyvtárakban dolgozó munkatársak számára.

Ezeknek a gondolatoknak a jegyében köszöntjük a lapot 20. születésnapján.

A Szovetszkoe Bibliotekovedenie megindulására

L. M. IN'KOVA

A közlemény eredeti címe: K v'ihodu szbornika "Szovetszkoe bibliotekovedenie" (Naucsno-Tehnicoszskaja Informacija, Szerija 1. 1973. 3. no. 35-36. p.). - Szövegét erősen tömörítve közöljük.

1973 elején jelent meg a Szovetszkoe Bibliotekovedenie (Szovjet Könyvtártudomány) első száma, amelyet kéthavonként követnek a többiek. Elődje a Biblioteki SzSzSzR (A Szovjetunió Könyvtárai) című, negyedévenként megjelenő tanulmánygyűjtemény volt. Ehhez hasonlóan az új periodikumot is a Lenin Könyvtár adja ki, de szélesebb körű - különféle nagy könyvtárhálózatok képviselőit egyesítő - szerkesztő bizottság irányítja, ennek megfelelően szélesedik a szerzők köre is. A megjelenés gyakoribbá válását a szovjet könyvtártudomány fejlődése, a kutató munkaközösségek számának növekedése, a könyvtártudományi kutatómunka szervezettebbé tétele tette lehetővé.

A szerkesztőbizottság az 1973-1975-re kidolgozott távlati munkatervet megküldte a könyvtárügyi és bibliográfiai intézményeknek, nagyobb könyvtáraknak, könyvtártudományi tanszékeknek, hogy ezzel a kutatók, potenciális munkatársak figyelmét a kitűzött témakörökre irányítsa. A munkaterv egyúttal az egész szovjet könyvtártudomány feladatairól is képet ad, ezért is érdemes részletesen ismertetnünk.